

Asia: VN/10618/2024

Lausuntopyyntö: Kuluttajansuojalain uudistaminen vihreän siirtymän edistämiseksi – Työryhmän mietintö

1. Yleiset huomionne

Fonum, Suomen johtava matkapuhelinten korjausketju, kannattaa vahvasti vihreän siirtymän ja kiertotalouden tavoitteita, koska koko liiketoimintamme ydin on laitteiden käyttöiän pidentäminen korjaamalla. Kuluttajien tosiasiallinen oikeus huoltaa puhelimensa ja muut arjen laitteet riippumattomissa huoltoliikkeissä on keskeinen osa hiilijalanjäljen pienentämistä ja elektroniikkajätteen vähentämistä. Lainsäädännön tulisi olla selkeä ja ennakoitava niin, että se parantaa nimenomaan huoltopalveluja tarjoavien toimijoiden, kuten Fonumin, toimintaedellytyksiä eikä lukitse markkinaa vain valmistajien omiin huoltoverkostoihin.

2. Vihreän siirtymän kuluttajansuojadirektiivin täytäntöönpano

Vihreän siirtymän kuluttajansuojadirektiivin täytäntöönpano edellyttää selkeitä ja valvottavia sääntöjä, jotka tukevat ympäristöväittämien ja kestävyysmerkintöjen luotettavuutta. Fonum korostaa, että kuluttajalle tulee tarjota vertailukelpoista tietoa tuotteiden korjattavuudesta ja käyttöiästä, jotta korjaaminen on aidosti vaihtoehto uuden laitteen hankinnalle. Asetusten ja merkintävaatimusten on oltava linjassa EU-ohjeiden kanssa ja valvonnan tulee olla yhtenäistä, jotta vältetään viherpesu ja harhaanjohtava viestintä.

2.1 Muutokset kuluttajansuojalakiin

Fonum kannattaa ympäristöväittämien ja kestävyysmerkintöjen sääntelyä, kunhan säännöt ovat yksiselitteisiä ja käytännössä valvottavissa myös elektroniikan ja korjauspalveluiden osalta. Meille on olennaista, että voimme kertoa kuluttajalle selkeästi ja ilman kohtuutonta juridista riskiä, millä tavoin esimerkiksi näytön korjaus, akun vaihto tai suojaustuotteet pidentävät laitteen käyttöikää ja vähentävät tarvetta ostaa uusi laite. Kuluttajalle tulisi aina antaa selkeä ja vertailukelpoinen tieto tuotteen ja laitteen korjattavuudesta, käyttöiästä ja siitä, milloin Fonumin kaltaisen riippumattoman huoltoliikkeen käyttäminen on järkevä vaihtoehto uuden laitteen hankkimiselle.

2.2 Valtioneuvoston asetuksen uudistaminen ja perustelumuistio

Fonumin näkökulmasta on tärkeää, että asetuksen merkintävaatimukset ovat linjassa EU-tason ohjeiden kanssa, jotta kansainvälisten valmistajien ja paikallisten korjauspalveluiden välinen yhteistyö on sujuvaa. Pidämme suotavana, että asetuksessa otetaan huomioon erityisesti elektroniikka ja matkapuhelimet siten, että korjattavuusindeksi ja muut kestävyysmittarit velvoittavat valmistajia antamaan sellaista tietoa, jota Fonum ja muut huoltoliikkeet voivat käyttää asiakkaan neuvonnassa korjauspäätöstä tehtäessä.

2.3 Valvonta ja seuraamukset

Toivomme, että vihreän siirtymän kuluttajansuojasääntelyn valvonta on keskitettyä, tehokasta ja EU-laajuista, jotta isot valmistajat eivät voi soveltaa eri markkinoilla eri pelisääntöjä korjaamisen ja varaosien suhteen. Seuraamusten tulisi olla riittävän tuntuja erityisesti sellaisissa tilanteissa, joissa valmistaja viherpesee tuotteitaan tai antaa korjaamista vähättelevää tai harhaanjohtavaa tietoa, joka ohjaa kuluttajaa pois korjauksesta ja siten heikentää myös Fonumin kaltaisten korjauspalveluiden kysyntää.

2.4 Vihreän siirtymän kuluttajansuojadirektiivi on pantava täytäntöön viimeistään 27.3.2026, ja sen nojalla annettuja säännöksiä on alettava soveltaa 27.9.2026. Direktiivissä ei ole huomioitu sitä, että elinkeinonharjoittajien varastoissa voi olla sääntelyn soveltamisen alkaessa vielä tuotteita, joiden merkinnät eivät vastaa kaikilta osin ympäristövaihtamien ja kestävyysmerkintöjä koskevia uusia vaatimuksia. Pahimmillaan tuotteet, jotka on pakattu tai merkitty vanhojen käytäntöjen mukaan, voisi olla tarpeen hävittää. (Ks. tarkemmin työryhmän mietinnön s. 61–62).

Mietinnössä todetun mukaisesti Suomi pyrkii edelleen löytämään ratkaisua tähän direktiivin tavoitteiden vastaiseen kielteiseen ympäristövaikutukseen sekä yrityksille aiheutuvaan liiketaloudelliseen tappioon ja hallinnolliseen taakkaan neuvottelemalla asiasta Euroopan komission kanssa.

Jatkovalmistelussa arvioidaan, miten mietinnössä esiin nostettu ongelma olisi ratkaistavissa. Lausunnonantajia pyydetään ottamaan kantaa siihen, mitä vihreän siirtymän kuluttajansuojadirektiivin artikloja siirtymäratkaisun tulisi koskea ja miten mahdollinen siirtymä tulisi toteuttaa.

Fonum kannattaa siirtymäratkaisua, jossa vanhoilla merkinnöillä varustetut tuotteet voidaan myydä loppuun kohtuullisen ajan, esimerkiksi 24 kuukauden. Tällainen siirtymä vähentää turhaa materiaalihävikkiä ja varastotappioita, mutta mahdollistaa sen, että toimijat voivat jo siirtymäaikaan ohjata asiakkaita korjaamaan ja suojaamaan laitteita uusien kestävyyskriteerien hengessä.

3. Tavaroiden korjaamisdirektiivin täytäntöönpano

Tavaroiden korjaamisdirektiivin täytäntöönpano vahvistaa korjaamisen asemaa kestävän kulutuksen ratkaisuna. Fonum korostaa, että kuluttajalle tulee voida tarjota korjausvaihtoehto ennen uuden tuotteen myyntiä ja että korjaustietolomake helpottaa kustannusten ja vaikutusten vertailua. Jätelain muutokset ja taloudelliset kannustimet, kuten korjaussetelit, verovähennysoikeus tai madallettu arvonnalisävero, tukevat elektroniikan elinkaaren pidentämistä ja vähentävät jätettä. Valvonnan on oltava tehokasta ja valmistajille, jotka estävät korjaamisen keinotekoisin rajoituksin, tulee määrätä selkeät seuraamukset.

3.1 Muutokset kuluttajansuojalakiin

Fonum pitää erittäin tärkeänä, että kuluttajansuojalakiin kirjataan selvästi velvollisuus tarjota korjausvaihtoehto ennen uuden tuotteen tarjoamista, erityisesti elektroniikassa ja matkapuhelimeissa. Tämä periaate varmistaa, että asiakas saa aina tiedon siitä, että puhelin tai muu

laite voidaan yleensä korjata kustannustehokkaasti huoltoliikkeessä sen sijaan, että ostetaan uusi. Kannatamme korjaustietolomakkeen käyttöönottoa ja sen sähköistä saatavuutta siten, että myös riippumattomat korjaajat voivat helposti toimittaa asiakkaalle vertailukelpoisen arvion korjauksen hinnasta, kestosta ja vaikutuksesta laitteen elinkaareen.

3.2 Jätelain muutokset

Fonum näkee jätelain korjaamista tukevat tavoitteet luonnollisena jatkeena omalle liiketoiminnalleen, ja kannatamme korjaamiseen kannustavia taloudellisia ohjauskeinoja, kuten korjausseteleitä tai muita korjausbonuksia, pienenlektroniikalle ja puhelimille. Tällaiset kannustimet ohjaavat kuluttajia tuomaan laitteensa Fonumin kaltaisiin huoltoliikkeisiin sen sijaan, että laite päätyy ennen aikaisesti jätteeksi tai laatikon pohjalle.

3.3 Valvonta ja seuraamukset

Fonumin näkökulmasta on luontevaa, että tavaroiden korjaamisdirektiivin täytäntöönpanoa valvovat kuluttajaviranomaiset, joilla on jo nyt kokemus kuluttajariitojen ja markkinointiväitteiden arvioinnista. Pidämme tärkeänä, että valmistajille, jotka ohjelmistolukoilla, varaosien saatavuuden rajoituksilla tai muilla keinotekoisilla esteillä käytännössä estävät riippumattomia huoltoliikkeitä korjaamasta laitteita, säädetään selkeät ja vaikuttavat seuraamukset.

4. Vaikutusten arviointi

Vaikutusten arviointi osoittaa, että korjaaminen vähentää elektroniikkajätettä ja hiilijalanjälkeä, koska suurin osa päästöistä syntyy valmistuksessa. Uudistukset lisäävät korjauspalvelujen kysyntää, vahvistavat paikallista huoltoliiketoimintaa ja luovat työpaikkoja. Vaikka sääntely aiheuttaa yrityksille kustannuksia, ne ovat investointi kuluttajien luottamuksen ja kestävyys edistämiseen. Korjaamisdirektiivi tukee kiertotaloutta ja edellyttää varaosien saatavuutta sekä ohjelmistojen avoimuutta, jotta riippumattomat korjaajat voivat tarjota kustannustehokkaita ja laadukkaita palveluja myös jatkossa.

4.1 Yleiset huomionne

Fonumin kokemuksen perusteella laitteita korjaamalla voidaan konkreettisesti vähentää elektroniikkajätettä ja pienentää hiilijalanjälkeä, koska suurin osa päästöistä syntyy uuden laitteen valmistuksessa eikä käytössä. Uudistus lisää korjauspalvelujen kysyntää, vahvistaa korjauspalveluiden asemaa ja luo uusia työpaikkoja nimenomaan paikalliseen huolto- ja palveluliiketoimintaan sen sijaan, että arvo valuu yksinomaan globaaleille laitevalmistajille.

4.2 Vihreän siirtymän kuluttajansuojadirektiivin täytäntöönpano

Tunnistamme, että ympäristöväittämiä ja merkintöjä koskeva uudenlainen sääntely aiheuttaa yrityksille kustannuksia, kun järjestelmiä ja tuote-esitystapaa päivitetään. Fonumin näkökulmasta nämä kustannukset ovat kuitenkin investointi, jonka vastineeksi kuluttajien luottamus korjauspalveluihin ja kestävyys edistävään toimintaan kasvaa ja tämä tukee pitkällä aikavälillä sekä liiketoimintaa, työllisyyttä, että right to repair -tavoitteita.

4.3 Tavaroiden korjaamisdirektiivin täytäntöönpano

Arvioimme, että tavaroiden korjaamisdirektiivin täytäntöönpano laajentaa korjauspalvelujen tarjontaa ja kysyntää ja tukee sitä kiertotalousmallia, jossa Fonum jo toimii. Varaosien saatavuus kohtuullisella hinnalla ja valmistajien ohjelmistojen riittävä avoimuus ovat korjaustoimijoille kriittisiä

edellytyksiä sille, että voimme tarjota kuluttajille kustannustehokkaita ja laadukkaita korjauksia myös tulevaisuudessa.

5. Ehdotus korjaamista edistäväksi toimenpiteeksi. Tavaroiden korjaamisdirektiivin 13 artiklassa edellytetään, että jäsenvaltiot toteuttavat vähintään yhden toimenpiteen, jolla edistetään korjaamista. Jäsenvaltion on ilmoitettava siitä Euroopan komissiolle viimeistään 31.7.2029. Työryhmä ei ole tässä vaiheessa päätenyt esittämään mitään yksittäistä toimenpidettä artiklan täytäntöön panemiseksi. Voitte kuitenkin alla ehdottaa näkemyksenne korjaamista edistäväksi toimenpiteeksi.

Fonum ehdottaa, että Suomi ottaa käyttöön kansallisen korjaussetelijärjestelmän, jossa kuluttaja saa taloudellisen tuen matkapuhelimen, tabletin tai muun arjen elektroniikkalaitteen korjaamiseen valmistajan tai riippumattoman huoltoliikkeen, kuten Fonumin, luona Itävallan mallin mukaisesti. Tällainen järjestelmä ohjaisi kuluttajia selkeästi korjaamaan laitteensa sen sijaan, että he ostaisivat uuden ja vähentäisi sähkö- ja elektroniikkaromua.

Korjaussetelin vaihtoehtona tai ohella korjauspalveluille voisi käyttää alempaa arvonlisäverokantaa, ja myös huoltoliikkeessä tehtävät pienen elektroniikan korjaukset tulisi rinnastaa kotitalousvähennyskelpoisiin palveluihin, jotta paikallisten toimijoiden tarjoamat korjauspalvelut olisivat kuluttajalle taloudellisesti houkuttelevin vaihtoehto.

6. Muut huomiot

Fonum pitää tärkeänä, että ohjelmistolliset rajoitteet, kuten niin sanottu part pairing, kielletään silloin, kun niille ei ole todellista turvallisuus- tai tietoturvaperustetta, koska ne estävät käytännössä riippumattomia huoltoliikkeitä toteuttamasta right to repair -periaatetta. Varaosien ja korjaustyökalujen saatavuus valmistajilta myös kolmansien osapuolten huoltoliikkeille on varmistettava lainsäädännöllä kohtuulliseen hintaan ja kohtuullisin ehdoin, jotta korjaaminen on aidosti vaihtoehto laitteen uusimiselle. Lisäksi katsomme, että korjattavuusindeksin tulisi olla pakollinen kaikille keskeisille kulutuselektroniikkalaitteille, jotta kuluttajilla on läpinäkyys hankkia sellaisia laitteita, jotka ovat korjattavissa koko niiden elinkaaren ajan

Tiihonen Juha
Fonum Oy Ab